

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ช
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญภาพ	๓
บทที่ 1 บทนำ	1
บทที่ 2 ตรวจสอบเอกสาร	
ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับข้าว	3
ชนิดต่างๆ ของพันธุ์ข้าว	4
พันธุ์ข้าวในระบบนิเวศการปลูกข้าวไร่	6
แหล่งพันธุกรรมพืชและการใช้ประโยชน์	7
พืชพันธุ์พื้นเมืองท้องถิ่นและข้าวพันธุ์พื้นเมือง	8
ความหลากหลายทางพันธุกรรม	9
การใช้เครื่องหมายโมเลกุลในการประเมินความแตกต่าง	
ทางพันธุกรรมในข้าว	12
บทที่ 3 อุปกรณ์และวิธีการทดลอง	
เมล็ดพันธุ์ข้าว	16
การทดลองที่ 1 การประเมินความหลากหลายทางพันธุกรรมใน	
ลักษณะเมล็ดที่ได้จากเกษตรกร	16
การทดลองที่ 2 การทดสอบในรุ่นลูก (Progeny test)	
2.1 การประเมินความหลากหลายทางพันธุกรรมโดยอาศัยลักษณะ	
ทางสัณฐานและสรีระ	17
2.2 การประเมินความหลากหลายทางพันธุกรรมในระดับ โมเลกุล	
ด้วยเครื่องหมายโมเลกุล microsatellites	17

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การวิเคราะห์ข้อมูล	18
บทที่ 4 ผลการทดลอง	
ผลการทดลองที่ 1 การประเมินความหลากหลายทางพันธุกรรมใน ลักษณะเมล็ดที่ได้จากเกษตรกร	20
ผลการทดลองที่ 2 การทดสอบในรุ่นลูก (Progeny test)	
2.1 การประเมินความหลากหลายทางพันธุกรรมโดยอาศัย ลักษณะทางสัณฐานและสรีระ	39
2.2 การประเมินความหลากหลายทางพันธุกรรมในระดับโมเลกุล ด้วยเครื่องหมายโมเลกุล microsatellites	57
บทที่ 5 วิจารณ์ผลการทดลอง	61
บทที่ 6 สรุปผลการทดลอง	86
เอกสารอ้างอิง	88
ภาคผนวก	93
ประวัติผู้เขียน	102

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
4.1 การกระจายตัวภายในประชากรและดัชนีความหลากหลาย (H : Shannon-Weaver index) ของสีเปลือกและการมีขนบนเปลือกของเมล็ดข้าวพันธุ์พื้นเมืองที่ได้จากเกษตรกรจำนวน 40 ประชากร	23
4.2 การกระจายตัวภายในประชากรและดัชนีความหลากหลาย (H) ของสีเขียวเมล็ดสีและความยาวของกลีบรองเมล็ดของเมล็ดข้าวพันธุ์พื้นเมืองที่ได้จากเกษตรกรจำนวน 40 ประชากร	24
4.3 การกระจายตัวภายในประชากรและดัชนีความหลากหลาย (H) ของการมีหางข้าวและสีของหางข้าวของเมล็ดข้าวพันธุ์พื้นเมืองที่ได้จากเกษตรกรจำนวน 40 ประชากร	25
4.4 การจำแนกรูปร่างของเมล็ดข้าวกล้องโดยใช้สัดส่วนความยาวและความกว้างของเมล็ดเป็นเกณฑ์ตามวิธีของ Juliano (1993)	26
4.5 การกระจายตัวภายในประชากรและดัชนีความหลากหลาย (H) ของรูปร่างเมล็ดและน้ำหนัก 1,000 เมล็ดของเมล็ดข้าวพันธุ์พื้นเมืองที่ได้จากเกษตรกรจำนวน 40 ประชากร	27
4.6 การกระจายตัวภายในประชากรและดัชนีความหลากหลาย (H) ของชนิดข้าวสารและสีเชื้อหุ้มเมล็ดของเมล็ดข้าวพันธุ์พื้นเมืองที่ได้จากเกษตรกรจำนวน 40 ประชากร	36
4.7 ลักษณะของความยาวและความกว้างของเมล็ดข้าวกล้องของเมล็ดข้าวพันธุ์พื้นเมืองที่ได้จากเกษตรกรจำนวน 40 ประชากร	37
4.8 ลักษณะของความกว้างและสัดส่วนความยาวและความกว้างของเมล็ดข้าวกล้องของเมล็ดข้าวพันธุ์พื้นเมืองที่ได้จากเกษตรกรจำนวน 40 ประชากร	38

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า	
4.9	ลักษณะและความหลากหลาย (H) ของสีแผ่นใบ สีกาบใบ สีข้อต่อใบ สีข้อและสีปล้องของข้าวพันธุ์พื้นเมือง 25 ประชากร	45
4.10	ลักษณะและความหลากหลาย (H) ของการมีขนที่แผ่นใบ มุมของยอดแผ่นใบและมุมของใบธงของข้าวพันธุ์พื้นเมือง 25 ประชากร	46
4.11	ลักษณะและความหลากหลาย (H) ของสีเขี้ยวกันแมลง สีเขี้ยวกันน้ำฝน รูปร่างเขี้ยวกันน้ำฝนและลักษณะทรงกอของข้าวพันธุ์พื้นเมือง 25 ประชากร	47
4.12	ลักษณะและความหลากหลาย (H) ของสียอดเกสรตัวเมีย สียอดดอก สีกลีบรองดอกและความยาวของกลีบรองดอกของข้าวพันธุ์พื้นเมือง 25 ประชากร	48
4.13	ลักษณะและความหลากหลาย (H) ของการมีหางข้าว สีของหางข้าว สีเปลือกเมล็ดและการมีขนบนเปลือกเมล็ดของข้าวพันธุ์พื้นเมือง 25 ประชากร	49
4.14	ลักษณะและความหลากหลาย (H) ของการชูรวง ก้านรวง การติดเมล็ด การแก่ของใบธง การร่วงและการนวดของเมล็ดของข้าวพันธุ์พื้นเมือง 25 ประชากร	50
4.15	ลักษณะความยาวและความกว้างของใบใต้ใบธง ของข้าวพันธุ์พื้นเมือง 25 ประชากร	51
4.16	ลักษณะความยาวของเขี้ยวกันน้ำฝนและเส้นผ่านศูนย์กลางลำต้น ของข้าวพันธุ์พื้นเมือง 25 ประชากร	52
4.17	ลักษณะวันออกดอกและวันเก็บเกี่ยวของข้าวพันธุ์พื้นเมือง 25 ประชากร	53
4.18	ลักษณะความยาวของลำต้นและความยาวรวง ของข้าวพันธุ์พื้นเมือง 25 ประชากร	54
4.19	ลักษณะจำนวนหน่อต่อต้นและจำนวนรวงต่อต้น ของข้าวพันธุ์พื้นเมือง 25 ประชากร	55
4.20	ลักษณะจำนวนระแง่ต่อรวงและเปอร์เซ็นต์เมล็ดดี ของข้าวพันธุ์พื้นเมือง 25 ประชากร	56

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า	
4.21	ค่าความหลากหลายทางพันธุกรรมของประชากรข้าวพันธุ์พื้นเมืองจำนวน 15 ประชากรจากการใช้ microsatellite primers จำนวน 4 ตำแหน่ง โดยจำแนกตามชื่อพันธุ์	59
5.1	ลักษณะของข้าวพันธุ์พื้นเมืองพันธุ์คาเจะ (KJ)	64
5.2	ลักษณะของข้าวพันธุ์พื้นเมืองพันธุ์จะเค่ (JD)	66
5.3	ลักษณะของข้าวพันธุ์พื้นเมืองพันธุ์ชะชะ (CC)	68
5.4	ลักษณะของข้าวพันธุ์พื้นเมืองพันธุ์ชะนะ (CN)	70
5.5	ลักษณะของข้าวพันธุ์พื้นเมืองพันธุ์แซอะ (SO)	72
5.6	ลักษณะของข้าวพันธุ์พื้นเมืองพันธุ์จำกู (KG)	74
5.7	ลักษณะของข้าวพันธุ์พื้นเมืองพันธุ์แซเกอะ (SK)	76
5.8	ลักษณะของข้าวพันธุ์พื้นเมืองพันธุ์ชะเจ้ (CJ)	78
5.9	ลักษณะของข้าวพันธุ์พื้นเมืองพันธุ์จำบี (JB)	80
5.10	ลักษณะของข้าวพันธุ์พื้นเมืองพันธุ์แซปะห้าคั้ง (SPHD)	82
5.11	ลักษณะของข้าวพันธุ์พื้นเมืองพันธุ์ที่ไม่มีชื่อเรียก	84

สารบัญภาพ

ภาพ		หน้า
4.1	รูปร่างเมล็ดของพันธุ์คาเจะ (KJ)	28
4.2	รูปร่างเมล็ดของพันธุ์จะเค้ (JD)	29
4.3	รูปร่างเมล็ดของพันธุ์ชะชะ (CC)	30
4.4	รูปร่างเมล็ดของพันธุ์ชะนะ (CN)	31
4.5	รูปร่างเมล็ดของพันธุ์เซเอาะ (SO)	32
4.6	รูปร่างเมล็ดของพันธุ์ข่ากู (KG), แซกอะ (SK), แซะเจ้ (CJ), จำบี (JB), แซะปะห้าตั้ง (SPHD) และ unnamed	33
4.7	Phylogenic dendrogram แสดงความสัมพันธ์ของข้าวพันธุ์พื้นเมือง ทั้ง 15 ประชากร ด้วยวิธี UPGMA โดยอาศัยค่าระยะห่างทางพันธุกรรม จาก Nei's (1972)	60